

Рубан О. С.

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – завідувач
кафедри теорії та історії*

держави і права, д.ю.н., доцент

Боняк В.О.

СТАН ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ В АСПЕКТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБОРЧОГО ПРАВА

Актуальність обраної теми полягає у розгляді правової поведінки як одного з важливих чинників на шляху побудови демократичної правової держави.

Наша молода та незалежна Україна має потужний науковий, промисловий, культурний, економічний потенціал та з кожним роком інтегрується у розвинуту та цивілізовану світову спільноту. Усвідомлення кожним громадянином України значення власних матеріальних та людських ресурсів відіграє важливу роль у такому поступі нашої держави, зокрема у розвитку демократичного громадянського суспільства, що неможливий без належного рівня правосвідомості та правової поведінки.

Звернення до проблематики правової поведінки не є новим у загальнотеоретичній юридичній науці, до неї звертались як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема, М.І. Козюбра, Т.С. Захаркевич, О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко, О.Ф. Скакун, М.В. Цвік, Ю.О. Козенко та ін. До розробки цієї теми спонукають і результати соціологічних досліджень, що їх проводили державні установи, громадські організації та об'єднання. Водночас, питання правової поведінки у сучасному суспільстві в аспекті реалізації виборчого права потребує окремої уваги, особливо з огляду на вибори Президента України та Українського парламенту, що мають відбутися у 2019 р.

Ю. А. Ведерніков вважає, що правова поведінка – це вольова сторона правосвідомості, яка являє собою процес перетворення норм права у реальну правову поведінку [1, с. 324].

До основних характеристик поняття «правомірна поведінка» О.В. Зайчук та Н.М. Оніщенко відносять:

- 1) відповідність норм права закріпленим вимогам;
- 2) бажаний чинник для функціонування суспільства;
- 3) наявність суб'єктивної сторони, що проявляється у наявності мотиву, як міри усвідомлення настання можливих наслідків вчинку, а також

внутрішнє становлення особи до майбутніх наслідків її вчинку;

4) наявність обов'язків, невиконання яких тягне застосування державою заходів примусу;

5) наявність форм реалізації правомірної поведінки з формами реалізації права. [2, с. 321].

Інший правник, Ю.О. Козенко, вказує, що правова поведінка це особливий вид людської діяльності. Відображаючи соціальну дійсність, люди пізнають й освоюють існуючі норми, певним чином оцінюючи їх, визнаючи чи спростовуючи і в тій чи іншій мірі керуючись ними в реальній поведінці.

Дослідниця вказує на роль правосвідомості – будучи безпосереднім джерелом активності і регулятором людської поведінки, свідомість відчуває регулюючий вплив об'єктивних факторів, до числа яких відносяться діюче право, практика його застосування та інші явища правової дійсності. З огляду на це вона постає наріжним каменем процесів засвоєння особою існуючих норм та їх реалізації в її поведінці [3].

На державному рівні розвиток правової культури постає одним з головних завдань для з'ясування можливості і межі застосування універсальної ідеї права в українській культурі. Соціологічні дослідження, що проводилися Міністерством юстиції спільно з Координаційним центром з надання правової допомоги, підтверджують, що близько 80 % громадян виступають за необхідність підвищення особистої та суспільної правової обізнаності, тому що існують проблема нестачі знань з механізмів реалізації прав людини та алгоритмів їх захисту.

Так, у 2017 році Міністерством юстиції України у співпраці з системою безоплатної правової допомоги та територіальними органами юстиції за підтримки міжнародних донорів та партнерів було розпочато реалізацію загальнонаціонального право-просвітницького проекту «Я маю право!». Мета цього проекту – підвищення рівня правової культури та правової свідомості громадян. Розпорядженням Кабінету Міністрів України №638-р від 13.09.2017 р. проекту було надано статус національного [4].

Структура правової поведінки включає два елементи протилежної спрямованості: правомірна і протиправна (правопорушення). Щодо останньої, то розглянемо технологію профілактики протиправної (девіантної) поведінки. М.О. Мінц наголошує, що взагалі технологія проведення профілактики у межах держави передбачає економічні, соціокультурні, правові заходи. Такі заходи, на думку правника, полягають, як правило, у наступному:

1) проведення роз'яснювальної роботи на підприємствах, установах, організаціях;

2) проведення профілактичних перевірок;

3) встановлення посиленого режиму несення служби з охорони громадського порядку на певній території;

4) здійснення профілактичних операцій і рейдів;

5) соціальний патронат, тобто допомога дітям-сиротам, надання допомоги та лікування алкоголіків, наркоманів, осіб з психічними розладами, ресоціалізація повій, сприяння у працевлаштуванні осіб, звільнених з місць позбавлення волі. [5, с. 140].

Проведення таких заходів дає змогу зосередити суспільні сили на боротьбу з різними негативними явищами та процесами, явищами, які набули значного поширення, з метою створення належного рівня життя суспільства.

Характеризуючи стан правової поведінки громадян в аспекті реалізації виборчого права, то технологія профілактики протиправної (девіантної) поведінки, на нашу думку, має включати:

1) проведення роз'яснювальної роботи на підприємствах, установах, організаціях в аспекті значущості реалізації громадянами активного виборчого права задля подальшого прогресивного розвитку суспільства;

2) встановлення посиленого режиму несення служби працівниками Національної поліції з охорони правопорядку в період виборів, зокрема, в день голосування;

3) здійснення профілактичних заходів щодо проявів абсентеїзму, тобто свідомої відмови громадян від участі у виборах та ін.

Таким чином, проаналізувавши стан правової поведінки у сучасному суспільстві в аспекті реалізації виборчого права, можна зробити наступні висновки: для підвищення рівня правової свідомості та культури громадян існує необхідність подальшої реалізації існуючих проектів з цього питання та розробки нових, надання їм державного значення. Дане питання потребує подальшого поглибленого вивчення з урахуванням щоденних змін у розвитку суспільства та наступних парламентських виборів в Україні.

1. Ведерніков Ю. А. Теорія держави та права: Навч. посіб. / Ю. А. Ведерніков, Ю. А. Папірна. Київ: Знання, 2008. 333 с.

2. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, прав, конструкції та наук, концепції): Навчальний посібник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2008. 400 с.

3. Козенко Ю.О. Правова свідомість людини як аксіологічна сутність її поведінки. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 2. С. 8-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_2_4 (дата звернення: 27.04.2019).

4. Запуск онлайн платформи «Я маю право!» спростить доступ громадян до інформації щодо захисту їхніх прав – Міністерство юстиції (від 25.09.2017). URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/zapusk-onlayn-platformi-ya-mayu-pravo-sprostit-dostup-gromadyan-do-informatsii-schodo-zahistu-ihnih-prav> (дата звернення: 25.04.2019).

5. Мінц М.О. Соціологія девіантної поведінки. Навчальний посібник. - Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. 244 с.